

Hvordan vår militærmakt skal stanse heller enn fortsette en voldelig konflikt

Taler

Frank Bakke-Jensen

Dato

2 mai 2018

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Forsvarsministerens redegjørelse om kampen mot ISIL

1 President,

La meg aller først slutte meg til utenriksministeren i å takke for anledningen til å gjøre rede for Norges militære bidrag i kampen for å bekjempe ISIL. Beslutning
5 om bruk av militærmakt er blant Regjeringens aller mest alvorlige oppgaver. Nær kontakt med Stortinget er viktig i slike saker.

Dette er særlig viktig ved innsats som skjer under så krevende og skiftende forhold som innsatsen mot ISIL, hvor vi hele tiden må vurdere og tilpasse
10 innsatsen slik at den når sine målsettinger.

President,

2018 tegner til å bli et overgangsår for kampen mot ISIL i Irak. De irakiske
15 myndighetenes behov vil justeres i tråd med endringene i utfordringsbildet.

Planen nå er en gradvis reduksjon og justering av innretning av den internasjonale innsatsen i takt med at Iraks sikkerhetsstyrker settes i stand til å håndtere den resterende trusselen fra ISIL.

20

På samme tid må vi være beredt på at situasjonen kan endre seg. Den internasjonale koalisjonen som støtter Irak må tilpasse planen til situasjonen på bakken, i nær kontakt med irakiske myndigheter.

25

President,

Min redegjørelse vil legge særlig vekt på fire forhold:

- 30 - Innretningen av våre militære bidrag;
- Det rettslige grunnlaget for den norske militære innsatsen;
- Resultater vi har oppnådd, erfaringer vi har gjort oss, og planer vi har for Norges videre engasjement;
- Forhold som krever særlig oppmerksomhet.

35

Innretningen av våre militære bidrag bygger på grunnprinsippet i operasjon Inherent Resolve, som er at ISIL skal bekjempes av irakiske styrker og av lokale partnere i Syria. Koalisjonsstyrkene skal støtte dem gjennom å tilby relevant trening og øving. Enkelte avdelinger skal også yte rådgivning og operativ støtte

40 til operasjoner der det er behov. Dette ligger også til grunn for Norges støtte.

40

Norge høster anerkjennelse for våre militære bidrag. For det første holder våre bidrag høy kvalitet og bemannes av personell med lang erfaring. For det andre har Norge vist evne til å kontinuerlig justere innretning og innsats i takt med at

45 kampen mot ISIL utvikler seg og koalisjonens behov endres.

45

For eksempel: Norge flyttet det konvensjonelle styrkebidraget fra Nord-Irak på riktig tidspunkt til å spille en sentral rolle i frigjøringen av de siste ISIL-okkuperte områdene i Anbarprovinsen i Irak.

50

President, I 2018 består Forsvarets bidrag til kampen mot ISIL av to hovedkomponenter på til sammen 110 personell.

55

Hæren stiller et konvensjonelt styrkebidrag som skal trene og rådgi ledelsen i irakiske hærstyrker, primært på divisjons- og brigadenivå. Bidraget er forlagt ved Al Asad-basen i Anbarprovinsen, hvor både Irak og koalisjonen har styrker.

60

Virksomheten skjer nå primært på basen og i de irakiske hovedkvarterene. Norsk personell må imidlertid også kunne følge irakiske styrker på operasjoner i felt, i tråd med koalisjonens planer. Det er nødvendig for å sikre at trening og rådgivning er relevant og realistisk. Det er også viktig for å bygge respekt hos våre irakiske partnere, slik at de vil lytte til våre råd og lære av våre holdninger.

Forsvarets spesialstyrker stiller et styrkebidrag som skal trene, rådgi og støtte

irakiske sikkerhetsstyrker når de forbereder og gjennomfører operasjoner i Irak.

Det har de siste ukene vært oppslag i media om det norske spesialstyrkebidraget som tidligere opererte i Syria. De opererte i 2016-2017 sammen med lokale
70 partnere i Syria for å bekjempe ISIL-grupper som truet Irak. Innsatsen ble avsluttet i oktober 2017, da de operative behovene endret seg.

Jeg vil presisere at lokale partnere ble grundig undersøkt av koalisjonen før Forsvaret innledet samarbeid. Koalisjonens støtte har hele tiden forutsatt at
75 partnerne kun skulle kjempe mot ISIL. I løpet av samarbeidet fulgte vårt personell disse avdelingene tett, og forvisset seg om at de ikke kjempet mot andre enn ISIL.

I 2018 stiller Forsvaret i tillegg en kirurgisk enhet i seks måneder for å dekke
80 koalisjonens behov for sanitetsstøtte. Denne enheten består av om lag 20 personell. Den deployerte i begynnelsen av april til Anbarprovinsen hvor den vil stå i seks måneder.

I tillegg til disse har Forsvaret en logistikkbase i Jordan for å understøtte den
85 norske innsatsen i Irak, samt stabsoffiserer i koalisjonens hovedkvarter i Baghdad og Kuwait.

President,

90 det folkerettslige grunnlaget for vår innsats i Irak er den irakiske regjeringens anmodning om internasjonal støtte for å bekjempe ISIL. Norske styrker i Irak er altså tilstede etter invitasjon og samtykke fra irakiske myndigheter.

Den internasjonale støtten koordineres gjennom den amerikanskledede
95 operasjonen Inherent Resolve.

Det nasjonale rettsgrunnlaget for de norske styrkebidragene fremgår av flere kongelige resolusjoner. Disse er justert og fornyet i tråd med fremgangen i
100 kampen mot ISIL og endringene på bakken.

Det er en grunnleggende forutsetning at innsatsen skal ha som formål å støtte irakiske sikkerhetsstyrker underlagt sentrale myndigheters kontroll i deres kamp mot ISIL. Koalisjonen skal yte trening, rådgivning og støtte.

105

Formelt sett er de norske styrkene kommandomessig overført til koalisjonen, slik det er vanlig i slike flernasjonale operasjoner. Det er likevel et krav om at bidragene alltid opptrer i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser, norsk lov og de begrensninger som er fastsatt i resolusjonene.

110

Engasjementsreglene, altså reglene om når de norske styrkene kan bruke makt, er fastsatt nasjonalt av forsvarsministeren i tråd med vanlig praksis. De norske styrkebidragene kan bruke væpnet makt når de blir angrepet eller utsatt for betydelig fare.

115

Siden det først og fremst er irakiske styrker som skal bekjempe ISIL, vil de norske styrkene primært ha behov for å anvende makt for selvforsvar eller styrkebeskyttelseshandlinger. Når norske styrker følger irakiske avdelinger i felt under operasjoner, må styrken kunne forsvare seg selv, koalisjonen og sin irakiske partnerstyrke dersom disse blir angrepet.

120

Spesialstyrkebidraget har også rett til maktbruk i sin støtte til irakiske sikkerhetsstyrkers operasjoner mot ISIL. Av hensyn til våre styrkers sikkerhet kan jeg ikke gi videre detaljer om engasjementsreglene i denne åpne sesjonen.

125

Det er viktig for regjeringen at våre soldater har full rett til å forsvare seg selv og sine partnere når vi sender dem på farefulle oppdrag.

130

President,

Imponerende resultater er oppnådd i kampen mot ISIL. ISIL har mistet nesten alt territorium de holdt i Irak og det meste de holdt i Syria.

135

De irakiske styrkene har utviklet seg til å bli en kompetent og robust organisasjon. Det er de som har stått i front mot ISIL, det er de som har tatt tap for å slå ISIL tilbake, og det er de som har vunnet landet sitt tilbake fra terroristene.

140

Dette sikrer at Irak kan gjennomføre parlamentsvalg senere denne måneden, og har bidratt til at landet er mer stabilt og styringsdyktig enn det har vært på mange år.

145 Den internasjonale støtten har også vært imponerende, og har vært avgjørende for de irakiske styrkenes fremgang. Gjennom et nøye tilpasset, og ikke for stort nærvær på bakken, har koalisjonen unngått å frata vertslandet eierskapet i kampen mot opprørere, og unngått gnisninger med Iraks innbyggere.

150 På samme tid ser vi at ISIL ennå ikke er nedkjempet. Særlig på syrisk side er organisasjonen i ferd med å styrke seg igjen. Dette er en trussel mot dem som bor i disse områdene. Det kan også utvikle seg til en trussel som på ny kan true deler av Irak.

155

President,

Ved at ISIL på det nærmeste er territorielt bekjempet, går Irak nå inn i en ny fase. Den internasjonale støtten til Irak vil speile dette.

160

Koalisjonen vil gjøre to tilpasninger:

For det første vil man dreie støtten fra offensive operasjoner, i retning stabiliseringsoperasjoner. Det vil legges mer vekt på å opprettholde lov og orden ved hjelp av politi og med støtte fra militære avdelinger, samtidig som man må 165 bistå Irak i fortsatt å gjennomføre offensive operasjoner mot gjenværende ISIL-krigere og være i stand til å møte en vedvarende terrortrussel.

For det andre vil det internasjonale engasjementet vektlegge sivil innsats for 170 gjenoppbygging og for å fremme Iraks demokratiske institusjoner. Det vil imidlertid trolig være behov for internasjonalt militært nærvær i Irak i lang tid fremover.

Landets fortid er så ustabil og voldelig at det ville være naivt å tro at Irak kan 175 bygge en stabil fremtid uten fortsatt internasjonal militær støtte som kan hindre ISILs tilbakekomst. Vi må imidlertid løpende vurdere hvordan denne støtten kan gjøres så liten som mulig, uten å true de resultatene som er oppnådd i de siste årene.

180 NATO vurderer en viss utvidelse av sitt nåværende engasjement i Irak. Regjeringens posisjon er at NATO skal avgrense seg til å supplere koalisjonens

185 kapasitetsbygging av irakiske sikkerhetsstyrker. NATO skal ikke ha noen operativ rolle, og engasjementet skal ha begrenset størrelse. En viktig betingelse er at koalisjonen videreføres, og støtter NATO med styrkebeskyttelse og logistikk. Regjeringen vil vurdere mulige norske bidrag etter hvert som NATOs planer konkretiseres.

190 President,

Som sagt, beslutning om bruk av militærmakt vil alltid være blant en regjering's mest alvorlige handlinger. Bruk av militærmakt for å stanse eller begrense voldelige konflikter i andre land stiller oss overfor forhold som krever særskilt oppmerksomhet og krevende vurderinger.

195 For det første må vi vite at vi har rettslig grunnlag både i folkeretten og etter norsk rett til å gripe inn.

200 For det andre må vi kunne stå for at vi sender våre beste unge menn og kvinner i krevende oppdrag utenfor Norge, innsats som kan innebære livsfare. Vi må kunne stå inne for at det Norge søker å oppnå, står i forhold til risikoen vi pålegger våre soldater.

205 President,

En stor risiko ved bruk av militærmakt ute er at vi skaper eller opprettholder større problemer enn vi løser. For å sikre at vårt militære engasjement demper konflikt og minsker menneskelig lidelse, må vi ha en klar strategi for hvordan vi skal unngå dette.

210 Godt utdannet og trent personell er nødvendig for å klare dette, sammen med klare kommandolinjer og klare engasjementsregler. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig.

215 Det viktigste er å ha en god plan for hvordan vår militærmakt skal stanse heller enn fortsette en voldelig konflikt.

220 President,

Jeg vil hevde at Regjeringen har en god plan for innsatsen i Irak. Målet er å bidra til å bekjempe ISIL og hindre at organisasjonen på ny truer Irak. Planen er godt fundamentert i norsk lov og i folkeretten.

225

Situasjonen i regionen er imidlertid uoversiktlig og uforutsigbar. Vi kan ikke si at ISIL er varig nedkjempet i Irak eller Syria. Vi har heller ikke virkemidler for å kontrollere eller begrense hvordan lokale partnere opptrer etter at vi har avsluttet samarbeidet. Men som statsministeren sa i sin redegjørelse om Norges bidrag i kampen mot ISIL i november 2016; dette er ikke en kamp vi velger. Det er en kamp som vi må ta, fordi alternativet, - å ikke gjøre noe, vil være mye verre.

230

Norges bidrag er godt integrert i den internasjonale innsatsen for å bekjempe ISIL i Irak og Syria. Også dette er en plan som så langt er gjennomført på en god måte. Som utenriksministeren har vist består den av et bredt sett politiske, sivile og økonomiske tiltak, i tillegg til militære virkemidler. Videre vil jeg hevde at innsatsen viser evne til å tilpasse seg utviklingen i landet og regionen.

235

Norge yter tellende bidrag, gjennom de militære avdelingene vi sender, og gjennom Regjeringens og Forsvarets løpende innsats for å tilpasse våre bidrag de gjeldende behov.

240

President,

Som redegjørelsen viser, har innsatsen mot ISIL hittil vært vellykket. Regjeringen er seg imidlertid bevisst at konfliktene i Irak og Syria har sammensatte årsaksforhold. Konfliktene skifter raskt karakter. Ved å håndtere et problem, stilles vi raskt overfor nye utfordringer. Vi kommer til å oppleve tilbakeslag. Jeg vil imidlertid hevde at trusselen fra ISIL krevde en kraftfull internasjonal reaksjon. Det var ikke aktuelt for Regjeringen av Norge ikke skulle bære sin del av ansvaret.

245

250

President,

til slutt vil jeg takke de norske menn og kvinner i uniform som utgjør vår militære innsats i Irak. De aksepterer farer og forsakelser for å sette Norge i stand til bidra til fred i Irak. Deres familier hjemme må tåle usikkerhet og forsakelse. For dette takker jeg norsk militært personell i Irak og jeg takker deres familier. Jeg takker på vegne av Regjeringen og på vegne av meg selv.

255

Kilde

www.regjeringen.no

Emner

IS, ISIL, Militæret, Redegjørelse, Redegjørelse i Stortinget, Terror, Terrorisme

265

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/hvordan-var-militaermakt-skal-stanse-heller-enn-fortsette-en-voldelig-konflikt>

270

275

280

285

290

295